

від 9 жовтня 2020 р. № 1109. Дата оновлення: 16.01.2024. База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://surl.li/keхue> (дата звернення: 18.04.2024).

[2] Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період: Закон України від 20 жовтня 1998 року № 194-XIV. Дата оновлення: 30.03.2021. База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://surl.li/sqgno> (дата звернення: 18.04.2024).

[3] Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. Дата оновлення: 18.10.2022. База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://surl.li/hiumc> (дата звернення: 18.04.2024).

[4] Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. URL: <http://surl.li/sskgx> (дата звернення: 18.04.2024).

УДК 65:656.2

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

EUROPEAN RAIL TRANSPORT DECARBONATION POLICY: EXPERIENCE FOR UKRAINE

канд. техн. наук А. О. Каграманян

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

PhD (Engin.) A. O. Kahramanian

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

В наш час транспортний комплекс є одним із ключових драйверів економічного розвитку країн, інструментом підтримки мобільності населення та життєздатності суб'єктів підприємницької діяльності.

Разом з цим, діяльність транспорту та стрімкий розвиток транспортно-логістичних ланцюгів під впливом процесів інтенсифікації міжнародної торгівлі призвели до загострення екологічної кризи на планеті. За оцінкою Європейського агентства з навколишнього середовища саме на транспортний комплекс припадає майже 25 % викидів парникових газів і величезні обсяги інших шкідливих речовин, що призводять до забруднення повітря, руйнування природних екосистем, втрати біорізноманіття, глобального потепління та деградації земель.

Задля скорочення емісії парникових газів та досягнення кліматичного нейтралітету на глобальному рівні рядом країн було ініційовано ухвалення й реалізацію Паризької угоди та стратегій повної декарбонізації економік, що зорієнтовані на енергоощадність, стимулювання процесів екомодернізації та перехід до використання альтернативних джерел енергогенерації.

Використання екологічно чистих транспортних систем визнано і пріоритетом Європейського Зеленого Курсу, яким встановлено систему інституційно-інноваційних змін, орієнтованих на досягнення кліматичного нейтралітету Європи. Наряду із трансформаціями в енергетичному, промисловому, будівельному та сільськогосподарському секторах Європи, надзвичайно амбітні плани проголошено в напрямку модернізації транспортного комплексу. Стратегією стійкої та розумної мобільності ЄС, що відображає ініціативи з декарбонізації транспортно-логістичного комплексу європейського континенту, визначено такі ключові цілі щодо побудови вуглецево нейтральної системи транспортно-комунікаційних зв'язків:

- екологічна мобільність, що передбачає повний перехід на використання транспортних засобів з нульовим рівнем викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря і розбудову інфраструктури їх обслуговування;

- розумна мобільність полягає в реалізації проєктів цифрового розвитку інфраструктури та впровадження розумних рішень для мобільності. Розумна мобільність орієнтована на формування інтегрованого транспортного простору, в межах якого користувач матиме доступ до мультимодальних послуг, побудованих на принципах взаємного обміну і відповідальності кожного учасника транспортного процесу;

- стала мобільність ґрунтується на формуванні єдиного європейського транспортного простору, доступного в межах якого послуги мобільності будуть доступні для всіх громадян і підприємств, а також стійкого до майбутніх криз і викликів безпеки [1].

Підтримуючи цільові орієнтири Стратегії стійкої та розумної мобільності ЄС провідними залізницями країн Європи прийнято на озброєння власні стратегії декарбонізації залізничного транспорту, якими передбачено комплекс заходів щодо зниження негативного впливу діяльності залізниць на навколишнє оточення. Зокрема, цільовими орієнтирами декарбонізації залізниць Британії визначено:

- подальшу електрифікацію залізничних ділянок, як місцевого значення, так і призначених для високошвидкісних пасажирських перевезень на далекі відстані;

- розроблення і впровадження рухомого складу на акумуляторах та водневих поїздів, застосування інноваційних методів тяги;

- використання відновлювальних джерел енергії, зокрема шляхом розбудови інфраструктури природної генерації енергії;

- інноваційне переоснащення систем очищення вод, застосовуваних в роботі залізничного транспорту;

- впровадження цифрових рішень, в тому числі і тих, що орієнтовані на покращення мобільності та підвищення якості обслуговування клієнтів [2].

Для українських залізниць як повноцінного учасника європейського транспортного простору, пропри складність ситуації, важливо підтримувати європейські ініціативи у сфері декарбонізації залізничного транспорту. Зокрема, першочергово має бути розроблена Стратегія декарбонізації АТ «Укрзалізниця», в межах якої визначено стратегічні цілі та напрями реалізації заходів щодо досягнення вуглецево нейтрального статусу товариства. Для координації проектів декарбонізації залізничного транспорту та управління ними доцільним також буде створення в структурі товариства спеціалізованого відділу, відповідального за розроблення політики галузі в цій сфері. Мають бути переглянуті і умови співробітництва з партнерами, стимулюючи останніх до провадження екологічно відповідальної практики.

Отже, залізничний транспорт України як учасник європейської транспортної мережі сьогодні має підтримувати ініціативи країн Європи у сфері екологічної відповідності. Проведення Стратегії декарбонізації АТ «Укрзалізниця» та реалізація ряду організаційних процедур щодо зниження вуглецевого впливу діяльності залізниць дозволить не тільки значно підвищити рівень екологічної відповідальності залізничного транспорту, а й забезпечити оптимізацію експлуатаційних витрат, зростання продуктивності і прибутковості діяльності.

[1] Sustainable and smart mobility. *cms.uitp.org* : website. URL : https://cms.uitp.org/wp/wp-content/uploads/2020/09/20200924_UITP_contribution_EUSSMS_final.pdf.

[2] RailDecarb23. Getting rail decarbonisation on track. *riagb.org.uk* : website. URL : https://www.riagb.org.uk/RIA/RIA/Newsroom/Stories/Rail_Decarb_23.aspx.